

ROèL, uw partner in verzekeringen

Haptotherapeuten verzekeringspakket

Financieel Adviesbureau ROèL heeft speciale verzekeringspakketten voor haptotherapeuten met aantrekkelijke voordelen in de vorm van:

- collectiviteitskorting
- uitgebreide specifiek op beroep afgestemde dekking
- persoonlijke advisering

Praktijkpakket

- Aansprakelijkheid beroep
- Rechtsbijstand beroep
- Extra kosten / bedrijfsschade
- Inventaris

Privé-pakket

- Woonhuis
- Inboedel
- Auto
- Aansprakelijkheid privé
- Rechtsbijstand privé
- Doorlopende reis

Inkomen- en zorgpakket

- Pensioen
- Arbeidsongeschiktheid
- Ziektekosten
- Ongevallen

roèl

**Pensioen
Hypotheken
Verzekeringen
Financiële planning**

Informeer ook naar FINANCIËLE PLANNING: een integraal advies waarin uw huidige financiële mogelijkheden worden afgestemd op uw persoonlijke wensen en doelstellingen. U krijgt inzicht in de gevolgen die lang leven, arbeidsongeschiktheid en overlijden hebben op uw inkomen.

Financieel Adviesbureau ROèL

Brinkzicht 22A - 3743 EX Baarn
T 035 548 9090
info@roel-advies.nl
www.roel-advies.nl

Laat de ander lukken

Nathalie Reijnen en Frans Hoendervangers
in gesprek met Wim Laumans

Wim Laumans kondigde dit jaar aan dat het artikel over Ludwig Binswanger en de oorsprong van de haptonomie zijn laatste bijdrage zou zijn voor het Haptonomisch Contact. Reden voor de redactie om met Wim in gesprek te gaan. Wim was jarenlang hoofdredacteur van Haptonomisch Contact. In die hoedanigheid heeft hij er mede voor gezorgd dat het blad is uitgegroeid tot een onafhankelijk vakblad.

Wim is van oorsprong opgeleid tot fysiotherapeut. Al tijdens zijn opleiding fysiotherapie ging hij MO-A pedagogiek studeren omdat hij het medisch mensmodel te beperkt vond. Zo kwam hij in aanraking met de filosofie via Prof. Luijpen en Prof. Kwant. Na de opleiding fysiotherapie ging hij eerst studeren aan de interfaculteit Lichamelijke Opvoeding aan de VU bij Prof. Gordijn, maar koos uiteindelijk voor de opleiding Haptonomie omdat dat te verenigen was met een volledige dagtaak. Op 60-jarige leeftijd begon hij aan de opleiding filosofie bij de Internationale School voor Wijsbegeerte in Leusden. Zo kwam hij via Jan Keij in aanraking met de filosofie van Emmanuel Levinas en met de ethische raakbaarheid. Dit resulteerde in een vriendschap met Jan Keij en het gezamenlijk geven van nascholingen voor haptotherapeuten. Andere inspiratiebronnen voor hem zijn: de presentieleer van Prof. Baart, de Joodse mystiek van Ruud Bartlema en de embryosofie van Jaap van der Wal. Hij heeft een schat aan artikelen op zijn website staan, waarin je kunt lezen over de achtergrond van de haptonomie en andere stromingen die van grote invloed zijn geweest op zijn opvattingen over de haptonomie.

Waar komt zijn ongelooflijke drive en honger naar kennis vandaan? En wat wil hij ons meegeven, met een open blik gericht op de (haptonomische) toekomst? Het gesprek via Zoom vindt Wim spannend. Dit heeft hij nog nooit gedaan. Wim is helemaal blij dat zijn eerste aanhaken in een digitale verbinding lukt. Wim roept verrast uit 'dat ik dit met mijn bijna 84 jaar nog mag meemaken, geweldig.'

Je hebt een bijna onstilbare honger naar kennis en je bent je al heel vroeg gaan verdiepen in de filosofie. Wat raakte jou daarin?

'Ik wilde meer achtergrondinformatie. Als je filosofie studeert, dan stel je vragen, het gaat om het waarom. Dat heb ik mijn hele leven behouden. Ik heb altijd interesse gehad in de achtergrond van de haptonomie en in de achtergrond van het haptonomisch handelen. Ik heb altijd die vraag gesteld. En ja, helaas ook te weinig antwoorden gekregen. Ik heb heel veel kennis tot mij genomen. Voor mij blijft het allemaal te veel aan de oppervlakte. Het gaat nergens voldoende de diepte in. En dat stoorde mij. Als je de haptonomie bedrijft doe je het eerste deel, tweede deel en derde deel drieluik. Dat wordt erg dogmatisch gegeven. En met te weinig achtergrondinformatie. Ik weet nog dat ik mijn nascholingen ging doen in Oms (in Frankrijk bij Frans Veldman, red.). Met mijn meer dan 20 jaar ervaring begonnen we weer met het eerste deel drieluik. En dan denk ik: jongens, wat een dogmatisme. Waar blijft de persoonlijke vrijheid? En waar blijft de eigen invulling? Want je kunt haptonomie alleen maar bedrijven op jouw eigen unieke manier. Op de manier van Frans of van Nathalie en op geen enkele andere manier.'

“Je kunt een ander niet kennen”

Frans: ‘Het sluit wel heel erg aan bij hoe ik het heb beleefd, Wim. Het eerste wat ik hoorde toen ik een medestudent aanraakte, was dat mijn hand niet goed lag.’

‘Dat is het grote gevaar. Haptonomie als ontologie gaat uit van de kenbaarheid van de ander. Maar dat is onmogelijk. Je kunt een ander niet kennen. Die kenbaarheid brengt het gevaar mee van manipulatie. Dan krijg je macht over die ander en dat geeft machtsmisbruik. Dat mag niet. Dat heb ik te veel meegemaakt en gezien. Ik stelde vragen naar de achtergrond hiervan en daar kreeg ik te weinig op te horen. Je moest het gewoon eerst doen zoals zij het doen. Zo moet het. Dan komt het goed. Dus ja, daar was ik niet blij mee. Het is een manier die uit de Gestalt komt. Eerst maak je iemand klein en duw je hem de grond in en dan ga je hem optillen en ben je als therapeut geslaagd. Maar het moet in de haptonomie niet gaan over het slagen van de therapeut maar gaan over het slagen van de cliënt. Het gaat in de haptonomie over verbinding, over contact, de wederzijdsheid, de ander écht ontmoeten. Daarin is vrijheid van essentieel belang om de ander de kans te geven zich te openen en zich te laten kennen.

Frans vervolgd: ‘Je hebt het over die kenbaarheid. Ik heb geleerd om je over

het begeleiden van de ander altijd te blijven verwonderen, want je kunt wel denken dat je iemand begrijpt, maar je kent de context en wat die persoon heeft meegemaakt niet en hoe zich dat vertaalt in zijn leven. Ik heb geleerd om het weten echt uit te schakelen. Je voelt het, je ontdekt het en samen kom je ergens op uit. Door die open verwondering en steeds maar proberen. Het gaat er juist om helemaal jezelf te zijn met de ander waardoor, zeg maar, de oorspronkelijkheid aangesproken wordt.’

Ja, je moet dat eigene ontwikkelen. Niet zoals een ander het zegt. Maar zoals jij voelt dat je het moet doen. Doe het niet zoals het voorgeschreven wordt, want dan ga je de fout in. Dat lukt niet.

Nathalie: ‘Jij hebt veel meegemaakt in al die jaren. Hoe kijk je terug op jouw werkzame leven?’

Heel erg fijn eigenlijk. Ik heb altijd zeer intensief samengewerkt met de huisartsen. Ik heb ook stervensbegeleiding gedaan. Dan zei de huisarts: ‘Wim, wil jij eens even gaan kijken?’ Wat doe je dan? Er alleen maar zijn. Het is zo vanzelfsprekend. En hoe je je handen gebruikt? Niet omsluitend maar vrijlatend. De hand onderliggend gebruiken. Je geeft mensen vanaf het begin de vrijheid om te gaan.

Als je de ander laat lukken, draag je bij aan zijn geluk

Frans: ‘In een van jouw artikelen heb je het over de relatie tussen autonomie en verbinding. Het jezelf zijn in het samenzijn en dat hierin juist de vrijheid ontzettend belangrijk is.’

Het gaat over contact aangaan en ook weer terug kunnen nemen. Dit heb ik in de trainingen en de haptonomische zwangerschapsbegeleiding bij Frans geleerd. Dat je gewoon in contact treedt met iemand in vrijheid. Dan kun je gaan en komen. Dat wijst zich allemaal vanzelf en die vrijheid dien je steeds te laten voelen, zodat de ander kan kiezen. En wat belangrijk is, laat de ander altijd lukken. Als

je de ander laat lukken, draag je bij aan zijn geluk.

Nathalie: ‘Kun je nog wat meer vertellen wat je bedoelt met de ander laten lukken?’

Dat is het leven bevorderen. Je moet altijd levensbevorderend werken. Als je levensbevorderend werkt, laat je de ander lukken. Dat is het integendeel van terugduwen. Het gaat over de ander de kans geven. Mogelijkheden scheppen. Ik kan het niet anders uitdrukken. Dat is natuurlijk ook merkbaar in die onderliggende, die ondersteunende hand, waarmee je dus de ander optilt. Je de ander feitelijk draagt. Ik heb ook heel veel inspiratiebronnen gehad die hieraan hebben bijgedragen.

Frans: ‘Je hebt veel leermeesters gehad en veel boeken gelezen. Op dit moment ben je bijzonder geïnteresseerd in Jaap van der Wal, de embryosofie?’

Jaap is een antroposoof en in de antroposofie gaat men uit van een driegeleding die verschillend is van de haptonomie: vanuit het hoofd het denken, vanuit het hart het voelen en vanuit de buik het willen. Zijn levenswerk is de embryosofie. Dat is echt absoluut heel bijzonder. Deze man is nu bezig met het schrijven van een boek. Dat moeten jullie in de gaten houden als haptotherapeuten. De invloed vanuit de embryosofie in relatie tot haptonomie. Over een jaar of twee komt dat uit. Ik heb contact met hem en ik hoop dat ik nog mee mag maken dat zijn werk uitkomt. Op dit moment bestudeer ik de axiologie, het is de filosofie van de religieuze, esthetische en ethische waarden. De axiologie is een jonge wetenschap die in ontwikkeling is.

Nathalie: ‘De ethische raakbaarheid is het fundament van de haptonomie, zeg je in een van je artikelen. Kun je daar iets meer over zeggen?’

Ethische raakbaarheid is je gevoel voor het leven van de ander. Dus eigenlijk de basis van

de verbinding met de anderen, die jou raakt in jouw ziel. Geen lichamelijke aanraking, maar het geraakt worden in je ziel. In mijn leven ben ik dit tegengekomen; hoe het raakt bij verlies van gezondheid, verlies van een kleinkind (een onvoltooide belofte) en hoe wonderlijk de vanzelfsprekende verbinding is met je kinderen en kleinkinderen. Het publiceren van deze stelling van Levinas heeft Frans Veltman mij ontzettend kwalijk genomen en is zijn reden geweest om onze vriendschap te beëindigen. Heel verdrietig.

Nathalie: ‘Wat heeft de haptonomie jou als mens gebracht?’

Veel. Toen ik met haptonomie begon was dat echt een openbaring voor me. Ik zat in een heel moeilijke tijd. Ik ben, samen met mijn tweelingbroer, als oudste van 11 kinderen opgegroeid in een katholiek gezin. Wij hebben heel vroeg onze moeder verloren. Dat is ook de reden dat ik mijn afstudeerscriptie daarover gemaakt heb: ‘Afscheid van de dood’. Daarna is mijn vader ziek geworden. Frans Veldman is met me meegegaan naar mijn vader en heeft mij geholpen in die stervensbegeleiding. En daar ben ik hem nog altijd erg dankbaar voor. Het is heel bijzonder dat hij dat gedaan heeft.

Wim, klopt het dat je nog steeds zoekende bent?

Ja, ik ben nog steeds zoekende. Het werk van Frans Veltman is zo belangrijk. Dat wilde ik in mijn leven verder uitbouwen. De ethische raakbaarheid als fundament van de haptonomie. Of het waar is weet ik niet. Maar ik blijf zoeken naar het echte antwoord. Dat is er misschien ook niet.

Frans: ‘Als je het hebt over de kenbaarheid, dan zou je dus inderdaad kunnen concluderen dat het feitelijk nooit te vinden is?’

Ik heb net het laatste boek van Jan Keij binnengekregen. Hij schrijft dat als je in de vrijheid geloofd, we allemaal metafysici zijn. Dat

kan niet anders. Wetenschap is kenbaarheid. Metafysica zegt, en daar zit de vrijheid: we zijn allemaal onkenbaar.

Frans: ‘Wat ons zo aanspreekt Wim, is dat je door filosofisch te kijken meer naar binnen kijkt. De wijsheid zit in jou, in je hart. En dat je vanuit je hart gaat leven.’

Dat is ook grappig bij Jaap van der Wal. Hij gaat uit van het gevoel. Niet bij de basis, maar bij het hart. Je moet het boekje lezen “Al het goede komt in drieën” van Henk Verhoog. En ‘Het lichaam als instrument van de ziel’ van Walther Bühler. Dat is antroposofische kennis. Sinds ik kennis nam van de cursus embryosofie bij Jaap van der Wal - hij gaat helemaal uit van ectoderm, endoderm en mesoderm als uitgangspunt van de driedeling - denk ik dat hij gelijk heeft en niet Frans Veltman.

‘Kwetsbaarheid behoeden, gekwetstheid helen’

Frans: ‘In je artikel in deze uitgave schrijf je meer over de grondslag van de haptonomie, waardoor je de ander kan laten lukken.’

Daar is goedheid voor nodig. Dat is de kern van alles. Geduld. Kwetsbaarheid behoeden en gekwetstheid helen. Niet iemand eerst naar beneden drukken, niet iemand eerst stuk maken. De ander op laten komen, geef hem de oprichting. De oprichting vanuit zijn basis, vanuit een grond die stevig is. En zorg dat die zich kan centreren. Zorg dat hij zichzelf centreert zodat het zwaartepunt in het lichaam is. En dat die vanuit zijn eigen kracht kan ontwikkelen. Je moet naar het hele organisme kijken, naar het hele lijf kijken, naar de persoon.

Nathalie: ‘Wat zou jij de huidige haptotherapeuten willen meegeven wat essentieel is?’

Ik vind het zo zonde dat de haptonomie nog steeds zo onbekend is. Ik zag iets over zwangerschapsbegeleiding op de televisie.

En dan denk ik, waar blijft die haptonomie? Als je specialisten spreekt, weten ze niets van haptonomie. Helemaal niks. Ik heb erover geschreven dat Frans Veltman in Frankrijk in korte tijd heel beroemd werd door die film over de zwangerschapsbegeleiding. Ik sta stomverbaasd dat wij in Nederland geen goede voorlichtingsfilms hebben. Er is geen goede film op internet te vinden. Een filmpje over hoe je kinderen echt moet dragen bestaat niet. Frans Veltman heeft de haptonomie gewoon te ingewikkeld gemaakt. De taal moet veel simpeler. Dr. Terruwe kon in eenvoud de essentie verwoorden. Zij zei over Frans dat hij een warhoofd was. Dat heeft hij haar verschrikkelijk kwalijk genomen, maar ze had gelijk. Hij heeft de haptonomie ingewikkeld gemaakt en ook zijn bronnen niet vermeld. En ja, het gekke is dat het lijkt dat de opleidingen dit overgenomen hebben. Want vraag maar naar de achtergrond. Ik ben ook een paar keer bij ITH geweest om kennis te nemen van het ontwikkelingsschema. Heel interessant. Waar halen ze dat vandaan? Ik herken dit in het boek ‘Een vorm van beschaving’ van Klaas van Egmond. Lees dat. Want dan krijg je de achtergrondinformatie van het model.

Frans: ‘Is het noodzakelijk om al die filosofische achtergronden en stromingen te kennen om een goede haptotherapeut te zijn?’

Je kunt onmogelijk alles weten. Je hoeft niet alle filosofen te kennen. Echter, je moet de essentie van die filosofie pakken. Dan kom je eigenlijk uit bij de axiologie. Dan kom je uit bij de ethiek. Het is feitelijk heel simpel; je moet jezelf ontwikkelen. Als je dat doet dan gebruik je die kennis om de ander te helpen. Dan ben je op de goede weg. Je moet goed voor jezelf zorgen. Als het jezelf goed gaat, ben je in staat om voor een ander te zorgen en daar draait het om. Dat is de zin van het leven. Dat is de essentie van het leven. Meer is het niet. Ja, en als je dat gedaan hebt dan kun je terugkijken en dankbaar zijn. Dan is het heel mooi. Ik ben dankbaar dat ik bijna 84 ben en dat ik deze kansen gekregen heb. Ik vind het leven heel erg

mooi. Ik vind het eigenlijk fantastisch.

Nathalie: Wat zou je ons nog mee willen geven?’

Ik gun jullie allemaal dat jullie verschrikkelijk gelukkig zijn. En dat je de plek vindt in je leven waar je je goed voelt. Dat gun ik iedereen. Dat je kunt denken: ‘wat is het leven eigenlijk goed’. Ja, ondanks alle ellende die er is.

Wim, we willen je enorm bedanken voor je openheid, enthousiaste verhalen en inspiratie. Een laatste vraag. Naast de artikelen die we kunnen vinden op je website: overweeg jij nog om zelf een boek te schrijven?

Nee, dat kan ik niet. Ik heb die intentie ook niet. We moeten als haptonomen heel erg bescheiden zijn, want we leren de ander nooit kennen. Het haptonomisch contact begint bij de allereerste ontmoeting. Niet op de tafel, maar vanaf de hand

geven bij de deur. Alles daarna is open.

Bronnen:

Baart, Andries. (2019) Praktijkboek Presentie. Coutinho.
Bergh van Eisinga, H.W.Ph. van de. (1922). De ziel der Menschheid. Zeist: J. Ploegsma.
Bühler, Walther. (1989). Het lichaam als instrument van de ziel. Zeist: Christofoor.
Egmond, Klaas van. (2013). Een vorm van beschaving. Zeist: Christofoor.
Kwant, Prof. Dr. R.C. (1962). De fenomenologie van Merleau Ponty. Spectrum Aula.
Luijpen, Prof. Dr. W. (1964). Inleiding tot de existentiële fenomenologie. Spectrum Aula.
Melsen, Prof. Dr. AGM van. (1960). Natuurwetenschap en techniek. Spectrum Aula.
Verhoog, Henk. (2010). Al het goede komt in drieën. Assen: Nearchus.
Website Jaap van der Wal: www.embryo.nl

- Advertentie -
Webinar-serie

De polyvagaal theorie in therapie

Herstellen van trauma door te werken met het zenuwstelsel

Deb Dana

Nieuwe opzet met Nederlandse ondertiteling van de opnames!

Accreditatie is aangevraagd bij onder meer VVH

Uitgeverij Mens!

Startdatum
21 januari 2025

Het zenuwstelsel regelt of we ons veilig en verbonden voelen of dat we gestrest of angstig zijn of juist futloos en afgesloten. Door traumatische ervaringen en onveilige gehechtheid verliest het zenuwstelsel zijn veerkracht, met als gevolg dat iemand vast komt te zitten in ‘activatie’ en/of ‘blokkade’. De polyvagaaltheorie geeft inzicht in de werking van het zenuwstelsel, waarin de nervus vagus een cruciale rol speelt. Tijdens dit webinar leer je over de theorie en de toepassing ervan om herstel te bevorderen.

Informatie en inschrijven
uitgeverijmens.nl/webinar-poly